

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної ради
факультету суспільних наук і
міжнародних відносин

 Віталій КРИВОШЕЇН
«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 1.3 Безпека життєдіяльності та цивільний захист

для здобувачів вищої освіти

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 29 Міжнародні відносини _____

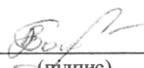
спеціальність _____ 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії _____

освітня програма _____ Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії _____

рік набору 2023/2024 форма навчання денна термін навчання 3 роки 10 місяців

вид дисципліни _____ обов'язкова _____

Розробники Русакова Т.І., професор каф. БЖД, д.т.н. _____
Гуцько О.Ю., доцент каф. БЖД, к.т.н. _____
вказати розробників: ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання підпис

Погоджено гарант ОП _____ Іван ГОЛОВКО _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри Безпеки життєдіяльності
Протокол від «16» червня 2025 року № 27

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету суспільних наук і
міжнародних відносин
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Дніпро
2025

Опис навчальної дисципліни

Навчальний рік (роки*) викладання дисципліни	Курс	Семестр	Підсумковий контроль				Індивідуальні завдання		Кредитів ECTS	Обсяг роботи студента (години)						
			екзамен	диф.залік	залік	курсова робота	форма	кількість		всього	аудиторні					самостійна робота
											всього аудиторних	лекції	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	
2025/26	3	6			6				4	120	48	32	16	-	-	72

1. Мета дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» для майбутніх фахівців в галузі міжнародних відносин полягає у формуванні комплексної системи знань, умінь та навичок, необхідних для безпечного виконання професійної діяльності та адекватного реагування на надзвичайні ситуації в умовах сучасного суспільства.

Основна мета:

Надати майбутнім фахівцям із міжнародних відносин, суспільних комунікацій й дипломатичної діяльності знання з питань особистої, професійної та соціальної безпеки, охорони праці, цивільного захисту, а також сформувати вміння:

- оцінювати ризики, пов'язані з професійною діяльністю у сфері міжнародних відносин та суспільних комунікацій;
- застосовувати засоби індивідуального та колективного захисту в умовах надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціального чи воєнного характеру;
- організовувати безпечне робоче середовище відповідно до вимог гігієни праці, ергономіки, санітарії та пожежної безпеки;
- формувати культуру безпеки серед колег через розробку і впровадження ефективних інформаційних матеріалів, інструкцій та комунікаційних заходів.

Завдяки вивченню дисципліни студент, що вивчає міжнародні відносини та суспільні комунікації:

- ✓ усвідомлює роль фахівців даної галузі у забезпеченні безпечних умов праці й життєдіяльності в сфері дипломатичної діяльності;
- ✓ здобуває навички критичного мислення, прийняття виважених рішень в умовах ризику, дотримуючись принципів безпеки;
- ✓ розвиває компетентності, пов'язані з моральною, професійною та соціальною відповідальністю за особисту та колективну безпеку під час вирішення прикладних завдань в сучасному соціальному середовищі.

Вивчення дисципліни забезпечує *формування компетентностей за ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:*

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК15. Здатність працювати як автономно, так і у команді.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни.

Опанування навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» базується на знаннях, отриманих при вивченні базових дисциплін циклу професійної підготовки.

3. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання.

№	Результати навчання за дисципліною	Програмні результати навчання за ОП	Номери тем
1	Знати: • Основи правової бази безпеки життєдіяльності та цивільного захисту України, включно з нормативними актами, що регулюють безпеку праці та дії в надзвичайних ситуаціях. • Ключові джерела небезпек, притаманні дипломатичній сфері: психоемоційні навантаження, зорове перенапруження, інформаційна втома тощо. • Принципи профілактики професійних ризиків, включаючи гігієну праці, ергономіку робочого місця, управління стресом та запобігання професійному вигоранню. • Основи фізіології, гігієни, виробничої санітарії, які мають значення для підтримання працездатності й здоров'я фахівця дипломатичної сфери. • Типові надзвичайні ситуації природного, техногенного, соціального та воєнного характеру, що можуть виникати в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших установах. • Засоби та методи захисту населення, порядок евакуації, надання першої допомоги та інформаційного реагування під час НС. • Роль фахівця з міжнародних відносин та суспільних комунікацій у формуванні культури безпеки: вміння чітко й доступно формулювати інструкції з безпеки для громадян і колег; сприяння розвитку інформаційної грамотності громадян у питаннях особистої, колективної та громадської безпеки; застосування аналітичного мислення для оцінки ризиків і обґрунтування безпечних рішень в сучасному інформаційному та соціальному середовищах. Вміти: • Аналізувати професійні ризики, пов'язані з професійною діяльністю, та пропонувати заходи для їх усунення. • Організовувати безпечне робоче місце як в офісі, так і при дистанційній формі роботи. • Орієнтуватися в нормативно-правових актах щодо охорони праці у професійній сфері. • Компетентно діяти в умовах надзвичайних ситуацій (пожежа, обстріл, хімічна загроза тощо). • Використовувати чітку і доступну мову безпеки при створенні інструкцій та повідомлень для колег та громадян. • Розпізнавати ознаки професійного вигорання у себе та колег і застосовувати заходи профілактики. • Дотримуватися принципів цифрової безпеки при використанні електронних ресурсів, інформаційних платформ.	РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо. РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів. РН20. Взаємодіяти з фахівцями інших галузей при розробці та реалізації прикладних та наукових проектів в сфері міжнародного співробітництва та дипломатії. РН21. Самостійно приймати рішення, бути лідером, відповідати за командну роботу. РН22. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед	1-16

		здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.	
--	--	---	--

4. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				
		лекції	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
6 семестр						
Розділ 1. Безпека життєдіяльності як базова концепція сталого розвитку						
1.	Тема 1. Актуальність безпеки в професійній діяльності. Основні джерела ризиків у сфері міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
2	Тема 2. Законодавча база безпеки життєдіяльності: ключові документи та правові основи у сфері міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
3.	Тема 3. Психологічна безпека і професійне вигорання фахівця сфери міжнародних відносин: психоемоційні навантаження, стресові ситуації в робочому процесі; профілактика професійного вигорання; саморегуляція та підтримка ментального здоров'я.	2	2	-	-	4
4.	Тема 4. Небезпеки як постійні складові життєдіяльності: ризики стохастичного та детерміністичного типу в роботі фахівця сфери міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
5.	Тема 5. Принципи, методи та засоби захисту життя: індивідуальні та колективні стратегії для організацій та установ, в яких здійснюється професійна діяльність у сфері міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
6.	Тема 6. Шкідливі та небезпечні чинники на робочому місці: зорове навантаження, статична поза, голосові навантаження, стреси. Особливості організації праці в офісах та при дистанційній роботі.	2	2	-	-	4
7.	Тема 7. Повноваження та обов'язки працівників і роботодавців з питань безпеки праці в сфері міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
8.	Тема 8. Функції забезпечення безпеки праці: інформування, навчання, пропаганда безпечної поведінки серед працівників; профілактика нещасних випадків у сфері міжнародних відносин.	2	-	-	-	4
9.	Тема 9. Основи виробничої гігієни та ергономіки: робоче місце фахівця сфери міжнародних відносин; освітлення, мікроклімат, оптимізація робочого навантаження; профілактика захворювань, пов'язаних з умовами праці.	2	-	-	-	4

10.	Тема 10. Роль фахівця сфери міжнародних відносин у формуванні культури безпеки: розробка доступних інструкцій з безпеки для громадян; участь у підвищенні інформаційної грамотності населення; формування безпечного інформаційного середовища.	2	2	-	-	4
11.	Тема 11. Цифрова безпека в роботі фахівця сфери міжнародних відносин: кібергігієна, безпечна комунікація в цифровому середовищі, захист інтелектуальної власності у робочому процесі.	2	2	-	-	4
Розділ 2. Цивільний захист						
12.	Тема 12. Законодавча та нормативно-правова база цивільного захисту в Україні.	2	-	-	-	4
13.	Тема 13. Надзвичайні ситуації природного характеру: пожежі, повені, землетруси та дії фахівця сфери міжнародних відносин в умовах загрози.	2	2	-	-	6
14.	Тема 14. Надзвичайні ситуації техногенного характеру: аварії, вибухи, витоки небезпечних речовин. Алгоритми дій у разі надзвичайної ситуації техногенного характеру.	2	2	-	-	6
15.	Тема 15. Надзвичайні ситуації соціального та воєнного характеру: терористичні загрози, бойові дії, забезпечення безпеки населення.	2	2	-	-	6
16.	Тема 16. Захист населення та територій у надзвичайних ситуаціях: організація евакуації, основи надання першої допомоги, правила комунікації та інформування працівників та населення у кризових ситуаціях.	2	2	-	-	6
Всього		32	16	-	-	72

Тематика практичних занять

№ теми	Тематика (назва) практичного заняття	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
Тема 3	Психологічна безпека і професійне вигорання фахівця сфери міжнародних відносин та суспільних комунікацій: психоемоційні навантаження та стрес у професійному середовищі; профілактика професійного вигорання; методи саморегуляції та підтримка ментального здоров'я.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 6	Шкідливі та небезпечні чинники на робочому місці: зорове навантаження, статична поза, голосові навантаження, психоемоційний стрес; організація безпечних умов праці в офісах та при дистанційній роботі.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 10	Роль фахівця сфери міжнародних відносин у формуванні культури безпеки: розробка доступних інструкцій з безпеки для громадян; участь у розвитку інформаційної грамотності населення; використання мови безпеки для формування безпечного соціального середовища.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 11	Цифрова безпека та відповідальна робота з інформацією: основи кібергігієни; безпечна комунікація в цифровому просторі; дотримання авторських прав та захист інтелектуальної власності у професійній діяльності.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10

Тема 13	Надзвичайні ситуації природного характеру (пожежі, повені, землетруси): особливості загроз та порядок дій.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 14	Надзвичайні ситуації техногенного характеру (аварії, вибухи, витоки): ризики техногенного середовища та алгоритм дій в офісах і громадських місцях.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 15	Надзвичайні ситуації соціального та воєнного характеру (терористичні акти, бойові дії): основні принципи безпеки, дії громадян під час загрози.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 16	Захист населення та територій у надзвичайних ситуаціях: організація евакуації в організаціях та установах, в яких здійснюється професійна діяльність у сфері міжнародних відносин, основи надання першої допомоги, ефективна кризова комунікація з громадянами та колегами.	2	Осн. 1-12, дод. 1-10
Всього годин		16	-

Тематика самостійної роботи

№ теми	Тема самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
Тема 1	Аналіз професійних ризиків фахівця сфери міжнародних відносин. Складання словника основних термінів з безпеки життєдіяльності в сучасному інформаційному середовищі.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 2	Причини професійного вигорання при роботі в організаціях та установах, в яких здійснюється професійна діяльність у сфері міжнародних відносин, і шляхи його профілактики.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 3	Причини професійного вигорання фахівця сфери міжнародних відносин і шляхи його профілактики. Розробка «10 правил безпечної праці в сучасному інформаційному просторі».	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 4	Типологія ризиків у професійній діяльності в сфері міжнародних відносин: стохастичні та детерміністичні небезпеки. Професійні ризики в умовах стресових ситуацій.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 5	Методи індивідуального та колективного захисту. Оцінка ризиків для здоров'я під час роботи за комп'ютером.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 6	Гігієнічні та ергономічні вимоги до робочого місця офісного працівника під час офлайн- і дистанційної роботи.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 7	Права та обов'язки фахівця сфери міжнародних відносин з безпеки праці: аналіз посадових інструкцій і трудового законодавства. Безпечна комунікація в сучасному цифровому середовищі.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 8	Організація безпечного робочого місця з метою профілактики професійних захворювань. Екологічна грамотність як елемент культури безпеки.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 9	Організація безпечного робочого місця офісного працівника для профілактики професійних захворювань. Екологічна грамотність як елемент культури безпеки в сучасному соціальному середовищі.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 10	Приклади текстів інструкцій з безпеки, адаптованих для різних видів надзвичайних ситуацій.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10

Тема 11	Цифрова гігієна: як працювати безпечно в мережі та дотримуватись авторських прав. Аналіз термінології в перекладі інструкцій із цивільного захисту.	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 12	Огляд законодавства України щодо цивільного захисту населення. Інфографіка: «Як фахівець сфери міжнародних відносин може впливати на культуру безпеки населення».	4	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 13	Розробка пам'яток і алгоритмів дій при пожежі, повені, землетрусі. Порівняльний аналіз офіційних і медійних повідомлень про надзвичайні ситуації.	6	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 14	Особливості мовлення в інформуванні про техногенні загрози. Аналіз інструкцій з евакуації: як зробити текст зрозумілішим для громадян.	6	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 15	Комунікація під час надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру: аналіз повідомлень. Розробка алгоритму дій фахівця сфери міжнародних відносин в офісі в разі сигналу тривоги.	6	Осн. 1-12, дод. 1-10
Тема 16	Створення інфографіки або буклету щодо поведінки в надзвичайних ситуаціях. Роль фахівців у створенні доступних інструкцій для людей з інвалідністю.	6	Осн. 1-12, дод. 1-10
Всього годин		72	-

5. Схема формування оцінки.

5.1 Шкала відповідності оцінювання:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
		75-81
Задовільно/Satisfactory		64-74
		60-63
Незадовільно/Fail	Не зараховано/Fail	0-59

5.2 Форми та організація оцінювання:

Поточний контроль:

Форма оцінювання	Строки проведення оцінювання (тижні викладання)	Максимальна кількість балів
Тестування за темами самостійної та роботи: Теми 1– 4 Теми 5– 8 Теми 9– 12 Теми 13 – 16	26 30 34 38	36 балів (4 роботи по 9 балів)
Виконання практичних завдань: Практичні завдання 1-8	24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38	64 балів (8 робіт по 8 балів)
Максимальна кількість балів за поточне оцінювання		100

5.3 Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання знань здобувачів*	
Тестування за темами (google форма – 18 запитань):	
Бали	Критерії
1-2 бали	1-4 правильних відповідей
3-4 бали	5-8 правильних відповідей

5-6 бали	9-12 правильних відповідей
7-8 балів	13-16 правильних відповідей
9 балів	17-18 правильних відповідей
Виконання практичних завдань, що потребують презентації та доповіді:	
Бали	Критерії
2-4 бали	Теоретично опрацьований матеріал, доведений до практичної реалізації частково, саме, без презентації, а тільки доповідь.
5-6 бали	Теоретично опрацьований матеріал, доведений до практичної реалізації, а саме презентації, але без доповіді.
7-8 балів	Теоретично опрацьований матеріал, доведений до практичної реалізації (презентації), з аналізом опрацьованого матеріалу (довідку).

** (за кожною формою оцінювання, зазначеною у п. 5.2)*

Примітка:

Визнання Університетом результатів неформального та/або інформального навчання особи – це комплекс процедур, що встановлюють їх відповідність результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою (результатам навчання певних освітніх компонентів або програмним результатам навчання), або певному рівню освіти, за підсумками чого приймається рішення про можливість зарахування особі певних освітніх компонентів (складових освітніх компонентів) відповідної освітньої програми (у тому числі, в рамках її вибіркової складової).

Процедури визнання результатів навчання здобувачів усіх форм здобуття освіти та рівнів вищої освіти, здобутих через неформальну та/або інформальну освіту регламентує Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих через неформальну та/або інформальну освіту, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Неформальне навчання:

- участь у вебінарах, тренінгах або онлайн-курсах (Prometheus, Coursera, Дія.Освіта) з тем: «Безпека життєдіяльності», «Цифрова безпека та кібергігієна», «Безпечна комунікація в цифровому середовищі», «Надання першої невідкладної допомоги», «Цивільний захист населення у надзвичайних ситуаціях»;
- участь у наукових гуртках.

Інформальне навчання:

- перегляд науково-популярних відео (YouTube-канали Science UA та ін.);
- перегляд навчальних відео ДСНС України;
- читання сучасних статей у наукових журналах з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

6. Методи навчання, інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

Методи навчання:

- інтерактивне навчання (активне залучення здобувача вищої освіти до навчального процесу під час дискусій, бесід);
- словесні методи (пояснення);
- наочні методи (презентації);
- практичні методи (виконання практичних робіт);
- контекстне навчання (інтеграція результатів різних видів діяльності здобувача вищої освіти – навчальної, наукової і практичної – та їх використання під час виконання самостійного наукового дослідження);
- методи аналітичного та критичного мислення – інтелектуальна діяльність здобувача, спрямована на вирішення конкретного завдання, а також спосіб підходу до проблеми, що дозволяє виявити приховані проблеми і прийняти правильне рішення;

- самостійне навчання (опанування завдань для самостійної роботи у результаті аналізу та переосмислення рекомендованої навчальної та наукової літератури).

Інструменти та обладнання:

Використовуються інструментальна база кафедри безпеки життєдіяльності, а також комп'ютерне та мультимедійне обладнання, персональні комп'ютери, ноутбуки із доступом до офісного програмного забезпечення.

Програмне забезпечення: Для дистанційного навчання передбачається використання платформи MS Office 365 (MS Teams, MS Forms, MS PowerPoint, MS SharePoint).

7. Рекомендована література:

Основна:

1. Портянко Т. М., Гайова Ю. Ю., Кучеренко В. С. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр». Черкаси: ЧДТУ, 2023. elib.chdtu.edu.ua
2. Гайова Ю. Ю., Пшенишна Н. М. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: практикум для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр». Черкаси: ЧДТУ, 2022. elib.chdtu.edu.ua
3. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / за ред. О. М. Мельникова. Київ: Центр учбової літератури, 2019.
4. Панасюк М. І., Волощук С. П. Безпека життєдіяльності у закладах освіти: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020.
5. Гончаренко С. В., Бондарчук І. В. Цивільний захист у закладах освіти: методичний посібник. Київ: ІЗМН, 2018.
6. Запорожець О. Безпека життєдіяльності. Центр навчальної літератури, 2019. 448 с.
7. Русакова Т.І., Золотько О.В., Долженкова О.В., Левицька О.Г., Войтенко Ю.В. Навчальний посібник з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист»: навч. посіб. Дніпро: Журфонд, 2022. 148 с.
8. Русакова Т.І., Золотько О.В., Долженкова О.В., Левицька О.Г., Войтенко Ю.В. Навчальний посібник для самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист»: навч. посіб. Дніпро: Журфонд, 2022. 88 с.
9. Сокурєнко В.В., Бандурка О.М., Бортник С.М. та ін. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
10. Яворовський О.П., Шевцова В.М., Зенкіна В.І. та ін. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навчальний посібник. Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, 2018. 288 с.
11. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці. LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.

Додаткова:

1. Русакова Т.І., Січевий О.В. Посібник до вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці». Дніпро: ПП Кулик В.В., 2020. 64 с.
2. Левчук К. О. Цивільний захист: навчальний посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2016. 325 с.
3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. К.: Знання, 2013. 487 с.
4. Методика прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті Наказ МВС України, 29. 11. 2019 р., № 1000.
5. Золотько О.В., Січевий О.В., Левицька О.Г., Долженкова О.В. Посібник для самостійної роботи з дисципліни «Охорона праці» тема: «Пожежна профілактика на суб'єктах господарювання». Дніпро: Сова, 2017. 30 с.

6. Левицька О.Г., Січевий О.В., Золотько О.В., Долженкова О.В. Методичні вказівки з дисципліни «Безпека життєдіяльності» для вивчення розділу «Хімічна безпека». Дніпро: Сова, 2019. 15 с.
7. Золотько О.В. та ін. Методичні вказівки до виконання практичних занять з курсу «Цивільний захист» на тему «Моніторинг небезпек, що можуть призвести до надзвичайних ситуацій». Дніпро: Сова, 2019. 93 с.
8. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1991 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Кодексу цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
10. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Інформаційні ресурси:

1. Дніпровська Центральна міська бібліотека <http://www.library.dp.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека ДНУ ім.О. Гончара <http://library.dnu.dp.ua/>
4. Електронний каталог бібліотеки ДНУ [http://lib.dnu.dp.ua /](http://lib.dnu.dp.ua/)
5. Репозиторій ДНУ <https://repository.dnu.dp.ua>
6. Державна служба статистики України. <http://ukrstat.gov.ua/>
7. Головне управління статистики у Дніпропетровській області. <http://dnp.ukrstat.gov.ua/>
8. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua/>
9. Міністерство аграрної політики та продовольства України <https://agro.me.gov.ua>
10. Державне агентство лісових ресурсів України <http://dklg.kmu.gov.ua>
11. Державне агентство водних ресурсів України <https://www.davr.gov.ua/>
12. Держгеокадастр <https://land.gov.ua>
13. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
14. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
15. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
16. <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».